

КУРС „ПАПЕРОВА ПЛАСТИКА” В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ДИЗАЙНЕРСЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

Пригодін М.Д., ст.викладач, член Спілки дизайнерів України

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С.Сковороди

Анотація. У статті розглядаються методика, технологічні процеси та виготовлення в техніці „паперової пластики” виробів дизайнерського спрямування. Надаються специфіка конструювання, закономірності композиційної побудови та споживчі властивості продукції з художньої обробки паперу і картону.

Ключові слова: „паперова пластика”, методика, технологічні процеси, композиція.

Аннотация. Пригоди Н.Д. Курс «Бумажная пластика» в учебных заведениях дизайнерского направления. В статье рассматриваются методика,

технологические процессы и изготовление в технике «бумажной пластики» изделий дизайнерского направления. Предлагается специфика конструирования, закономерности композиционного построения и потребительские свойства продукции художественной обработки бумаги и картона.

Ключевые слова: «бумажная пластика», методика, технологические процессы, композиция.

Annotation. Prigodin N.D. Rate « Paper plastics » in educational institutions of a design direction. In article the technique, technological processes and manufacturing in engineering «paper plastics» products of a design direction are considered. Specificity of designing, law of composite construction and consumer properties of production of art processing of a paper and a cardboard is offered.

Key words: «paper plastics», a methodic, technological processes, a composition.

Постановка проблеми. На сучасному етапі вивчення художніх особливостей „паперової пластики” як складової частини дизайну є одне із основних завдань засвоєння художньої виховної культури, естетичного виховання та удосконалення підготовки спеціалістів-дизайнерів.

Студент повинен оволодіти передовими методами навчання і виховання в умовах постійного еволюційного руху Європейської дизайнерської освіти.

Залучення студентів до формування творчих задумів, поглиблене розуміння національної культури мистецької діяльності зобов’язує до вирішення таких завдань:

- освітлювання перед студентами історичних витоків і ролі художнього мистецтва;
- оволодіння практичними методами, технікою і технологією виготовлення виробів художньої обробки паперу з дизайну і мистецтв;
- формування творчої особистості і виразності в різних видах мистецтв;
- обмін в підготовці спеціалістів у виконанні творчих робіт та організації виставок;
- сприяння соціально-економічному розвитку, підвищенню інтелектуального потенціалу, культури студента;
- замовлення на проектування та виконання в матеріалі (папір, картон) дизайнерської продукції.

Усі негативні явища в проектуванні композицій в техніці „паперової пластики” студент повинен розв’язувати з керівником, який підкаже і спрямує методичне і поетапне його виконання, тому і роль керівника у даному етапі взаємовідповідальна.

Власно підказати та спрямувати студента на вірне вирішення проекту, окремих його елементів, методів конструювання з паперу; застерегти від можливих помилок – усе це забезпечить позитивний результат роботи.

Аналіз наукових досліджень. Техніка „паперової пластики” завжди привертала увагу науковців, спеціалістів-дизайнерів. Але вивчення,

розробка різних композицій з паперу визначались дуже спрощеною методикою і технологією створення об'ємного макету, скажімо, іграшки або конструювання квітів, птахів, тварин, людини і т.ін.

Окремі питання курсу „паперова пластика” висвітлювались в публікаціях Е.А.Богатєєвої, В.П.Кузнецова, В.Я.Даниленко. Однак системного конкретного аналізу багатьох тогочасних праць з художньої обробки паперу бракує і бажає кращого.

Метою даної роботи є висвітлення нових підходів до опанування техніки „паперової пластики” та її можливості в творчій діяльності дизайнера.

Результати досліджень. На підґрунті проведених досліджень підкреслемо, що кожному типу композиційної побудови твору в техніці „паперової пластики” відповідає визначена система понять, прийомів, методів конструювання. Система понять, техніка і технологія трансформуються, залежно від творчого пошуку і еволюційного розвитку, у композиційні рішення графічних ескізів та об'ємно-просторових макетів.

Створення кожної композиції в паперовій пластичі потребує визначеної стилізації. Тут потрібна наполегливість митця, цілісного уявлення „великої форми”, вміння виявляти у предметах головне, другорядне і доповнююче. Ступень стилізації визначається, з одного боку, простотою форми, лаконізмом, цілісністю, із другого — передачею характеру, настрою, індивідуальних рис персонажів. Напружена робота над ескізами, рельєфами, макетами збуджує уявлення, розвиває почуття композиції, ототожнює здатність мислити образами. У методологічній роботі студент повинен дотримуватись принципу „від загального до часткового” з подальшою розробкою „від часткового до гармонічного цілісного”. Творчо переробляти природні форми в стилізовані, декоративні образи, зберігаючи при цьому тільки найхарактерніші ознаки, де складові частини виконуються умовно і в художній виразності. Це виявляється і структурою самої композиції, її лінійним і ритмічним строем, тональним та кольоровим рішенням, а також виразною рельєфною або об'ємною пластикою в матеріалах папір і картон.

Стосовно затвердженого графічного ескізу студент підбирає відповідну техніку художньої обробки паперу, з наукових досліджень приводимо її уточнені назви і характерні особливості функціонального призначення:

- **силуєтно-рельєфна.** На аркуші паперу робиться малюнок із подальшим вирізуванням силуєту зображення (декілька завбільшки самого малюнка). А далі по лініях внутрішнього перелому форми та площини робляться поверхневі надрізи;

- **рельєфно-скульптурна** відноситься до класичного декоративно-структурного зображення. Форми конструюються за малюнком, деталі

складаються з одного або декількох аркушів паперу, підігнаних і пластично з'єднаних між собою, чим нагадують техніку скульптурного ліплення;

- „орігамі”, де характерною властивістю є аркуш паперу квадратної форми з різними технологічними прийомами: складання, перегинання, вивертання площин і т.ін. без склеювання, надрізів і прорізів;

- „пап'є-маше”, де методика поетапного виготовлення виробів починається з ліплення глиняної або пластилінової форми, далі змащенням її олією, або вазеліном (яка зостережить першу обкладку папером від склеювання з формою) з подальшим обкладенням першого шару шматками папері одного кольору, змочених у воді. Другий шар змащують клейстером і обкладають папером іншого кольору і це робиться кілька разів, поки товщина виробу здобуде необхідного розміру. Закінчуючи, залишають до повного висихання. Далі сухий виріб розрізають, знімають з форми, вичищають від різних залишків, знову склеюють в місцях розрізів, шліфують, розфарбовують;

- **об'ємно-просторова**, яка відрізняється від рельєфної тим, що предмети побудовані на основі п'єдесталу з жорстким каркасом, на якому буде закріплена композиція. Об'єм і огляд здійснюється з усіх боків як кругла скульптура. Виконується об'ємно-просторова композиція із окремих об'ємів та елементів з різних аркушів паперу або розгорток з нього і з'єднаних між собою композиційно.

Розглянуті вище різновиди художніх технік та їх використання в паперовій пластиці дають вихід на творчу роботу.

У сучасному дизайну крім традиційних технологічних приймів застосовують новітні технології. Опрацьований матеріал з різновидів технік „паперової пластики” потребує аналізу та систематизації, відкидання зайвого матеріалу, складання остаточних науково обґрунтованих методик з художньої обробки паперу [4].

По-перше, необхідно використовувати гнучкі системи в композиціях кінематичного, рухомого призначення, так звані „структуровані”, „гофровані” поверхні. По-друге, гнучкі системи можуть трансформуватись в інші формоутворення і цим створювати нові композиції, нові художні образи.

Надаємо приклад щодо впровадження технологій „ноу-хау” для виготовлення композицій.

Розробимо ескіз, визначимо його розміри (з додатком паперу на можливість складання, перегинів, вивертань тощо) із матеріалу з подальшим виготовленням зразку.

Візьмемо аркуш паперу (ватман, торшон), розкреслимо його, створивши модульну сітку з коміркою вільних розмірів, як показано на рис.1. На розгортки намалюємо контурні лінії, зробимо по цих лініях поверхневі надрізи. Суцільною лінією позначені надрізи з лицьового боку,

Рис. 1.

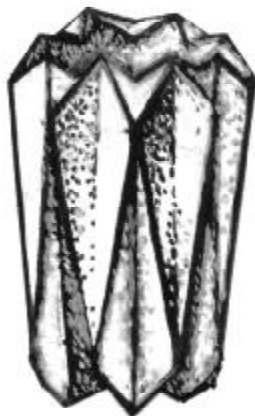

Рис. 2.

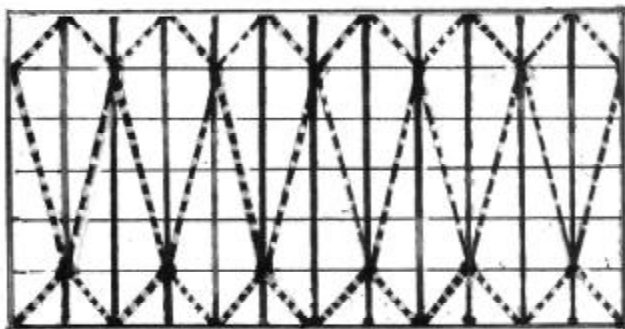

Рис. 3.

штриховою – зі зворотного. Далі треба перегнути папір у місцях надрізів, стиснемо форму до центру, підсилюючи чіткість граней. На рис.2 показано виріб, склеєний із розгортки лицьового боку, отримуємо композицію нового зображення, створеного із тієї ж розгортки, але зворотного боку (перевернуто). Це дає підстави для застосування новітніх технологій „ноухау” для побудови різноманітних формоутворень з виходом на художні образи.

Висновки. Використовуючи методику конструювання, технічні прийоми та засоби художньої обробки матеріалів (папір, картон); поєднуючи утилітарне та художнє призначення виробів, студент створює гармонійно-цілісну композицію методикою „паперової пластики”.

Перспектива досліджень. В перспективі методика „паперова пластика” постійно опрацьовується і вдосконалюється щодо якості і підготовки фахівців, до вимог європейської освіти із впровадженням новітніх технологій.

Література:

1. Богатеева Э.А. Чудесные поделки из бумаги. – М., 1987.
2. Гусакова М.А. Внеклассная работа по труду. Работа с разными материалами. – М., 1981.
3. Даниленко В.Я. Дизайн. Підручник. – Харків: ХДАДМ, 2003. – С.150-208.
4. Кузнєцов В.П. Работа с бумагой и картоном на уроках труда в начальных классах. – М.: Просвещение, 1967.

Надійшла до редакції 15.01.2007